

skih prebivalcev. Na južnem koncu Španije živé opice, in so oznanovalke vročega pasa.

Ljudstva vseh narodov in ver so se naselila v srednjem pasu zemlje, samo zamorci ne. Kdo bi li mogel naštetí vse narode, njih imena, vere in običaje? Za sedaj nam zadostuje, da vemo, da so prebivalci srednjega pasa zemlje v telesnem in duševnem ozíru daleč pred prebivalci drugih pasov zemlje.

(Dalje prih.)

Drobtinice iz dnevnika slovenskega učitelja.

Spišuje *Josip Levičnik*.

Motto: „Nulla dies sine linea“¹⁴
Stari rimljanski pregovor.

Po tem vvodu prestopili smo na domače živali doživke, ter so se nam imenovalé kot naj imenitnejše prežvekovavke. Imenovali in opisovali so se nam naj prej zobje teh živali, zlasti sprednji, na katerih se do določenega časa spozná tudi starost živine. Tudi to se je omenilo, v katerih časih živini zobje izpadajo. Potem se je govorilo o čveterih želodcih prežvekovavnih žival, ter se priporočalo, da naj se daje živini za ta važni želodcev posel vedno čas in tudi mir; zlasti naj si vožnji voli nikar nikoli ne vpregajo koj po kermenju. Kazalo se nam je o raznih plemenih živine in se povedalo, da jih štejejo samih goved in ovac do 100 plemen. Nektera plemena spočele so se po golem naključju. Tako je n. pr. l. 1820. francoskemu ovčarju Ranx-u storil mali janček, ki je imel silno zlahtno, svili enako volno. Izredil si je to živalico, rabil jo za spuščanje in tako zaredel si je novo pleme ovác. Tudi mulaste govéde zaplodile so se zgolj po naključju, in zlasti po Angleškem in Škociji (Schottland) nahaja se prav veliko mulastih govéd. — Nekteri štejejo živinska plemena po njih koristi, namreč oziroma na mleko, pitovnost in vprežno moč; naj bolj navadno pa jih razdeljujejo po njih domačih v 4 skupine, in sicer: pustinjske, ki se nahajajo v jugo-izhodu in jugo-zapadu Evrope in Azije; — nižavske (Niederungs-), — srednjo zemske (Mittelland-) in planinske (Alpenracen). Srednjo zemske in planinska plemena imajo zopet svojo razliko v tem, da so ali šekaste, ali pa enobarvine. — Zmed pustinjskih plemen se je zlasti omenjalo ogersko-podolsko pleme, ki se nahaja po Oger-

skem, v Galiciji in po izhodu noter do Azije; pa tudi po Laškem in Francoskem. Popisalo se nam je to pleme na vse strani natančno, ter je g. docent izrekel želje, naj bi se zaplodil oziroma na vožnjo moč tudi po planinskih pokrajinah. Nižavska plemena nahajajo se zlasti ob obrežjih severnega in izhodnega morja. Popisalo se nam je tudi to pleme natančno, ter se omenilo, da imajo krave tega plemena posebno veliko mleka (3 do 4000 bokalev na leto), zaradi česar so si jih nakupili že tudi po Avstrijskem; zlasti v Ogerskem Staremgradu in tudi na Štírskem je že videti te živine. Mleko vendar nima veliko maščobe, torej tudi za sirovo maslo in sir ni vgodno. Posebno veliko govorilo se je o srednje-zemskih in planinskih plemenih, ktera imajo naj boljše lastnosti. So namreč težkega, čvrstega života, imajo veliko mastnega mleka, dajo dobre vprežne vole, in tudi za pitanje so kaj dobre.

Naštevalo se nam je potem posebno več planinskih plemen tudi po imenu, popisalo se po domačiji, barvi, koristi i. t. d.; da pa vendar ne bom preobširen, naj povem le, da se je za naše kraje posebno priporočevalo:

a. miricodolsko pleme, ktero je sicer bolj šibke rasti, pa daje dobro mleko, se dá dobro spitati, in tudi za vprego jako dobro služi, in

b. labudsko in mariahofensko pleme, ki na velikosti in lepoti prekosita skoraj vsa druga planinska plemena; oziroma na mlačnost vender zaostajate za drugimi. Dodal pa je g. profesor tudi še k svojemu opisovanju raznih plemen prav dobro opazko, da v vseh plemenih nahajajo se dobra živinčeta; le naj se ne pozabi na poglobitno reč, namreč na strežbo in rejo. Biki se n. pr. pogosto tako slabo glešajo in se tako neprevidno spuščajo po plemenu, da ni čudo, da dobijo kmetijski gospodarji toliko slabega živinskega zaroda. Na dobrih bikih (kjer se namreč dobro oskerbljujejo in primerno spuščajo) je veliko veliko ležeče. Pincgavska, miricodolska in labudska živina slovi le zato, ker ondi posebno skerbno živino odreja. Tedaj ne edino pleme, ampak dobra odreja, dobra strežba, ter tečna in redna hrana daje nam dobro živino.

Daljni predmet gospodarstvene živinoreje bile so ovce. V Evropi štejejo četrte skupine teh živali, ki so se nam po

večjem tudi popisale.*) Za naše planinske kraje so se naj bolj priporočevale ovce z bolj debelo gosto volno. V misel so se jemale pri tej priliki jezerske ovce (Seeländer aus Kärnten), ktere so bajé v oziru na mleko in mesnatost posebno dobre; ali volna njihova se ni od več hvalila, torej se je tudi priporočevalo, da naj bi se kako požlahtniti poskušale. Povedalo se je tudi, da so ovce bele barve boljše mimo črno-barvnih. Koze so tudi mnogoterih plemen. Kot naj boljše so se štele neke bele, mulaste, ki se nahajajo po Francoskem; pa tudi naše rujave koze z zakrivljenimi rogmi so se hvalile. Imenovale so se tudi še te živali iz ptujih delov sveta, zlasti „Angora“- in „kasmir-koza“, ki dajete posebno dolgo in zlahotno dlako (lase). — Konji, o katerih se je dalje govorilo, so tudi mnogoterih plemen. Razdeljujejo jih v jutrodeželska, zapadno-deželska in pustinska plemena, ktero poslednje razteza se iz jutrovega noter na Poljsko in Ogersko. Namen konj je vožnja in jahanje. Zmed vseh na prvi stopnji stoji arabski konj, ki je sicer bolj nizek, ali v svojih lastnostih popolna žival, ima tako rekoč jeklene mišice; za vprego pa vender ne velja. Zapadno-deželni konji so nasprotno veliki, težki, čversti, vse na njih kaže, da so vstvarjeni za vprego. Pincgavski in štajarski konj sta tako rekoč „reprezentanta“ zapadno-deželnega ali noriškega plemena. Popisalo se je to pleme po truplu natančno, dostavilo se pa tudi zraven, da ono po slabi odreji (vsled slabih žebcev in zanemarjenega gleštanja) nekako hira. Tudi Francosko ima dobre, težke konje, Angleško pa skoraj naj težje. Jutro- in zapadno-deželne konje pariti je po mislih g. dr. Wilhelma kaj dobro, — nahaja se v srednji Evropi že tudi mnogo konj tacega zmeša, ki glede urnosti pri jahanju celó že arabskega konja prekosijo. (Dalje prih.)

*) Mimogredé naj povem, da se je kot najimenitnejše pleme imenovala „Merino-ovca“, ki ima naj zlahotnejšo volno, in je na Španskem še od tisoč let sem domača. Stari prebivalci Španije, Mauri zvaní, so bili v tej zadevi posebno umni živinorejci, bali so se pa tudi tako, da bi se merino-ovce ne bile zaplodile v druge dežele, da so celó smertno kazen postavili na to, ako bi si bil kdo ktero teh živali iz domače dežele gnati podstopil. O sredi prejšnjega stoletja so prišle po daru v naše dežele, kjer so jih zlasti po Češkem in Moravskem tako dobro gleštali, da že sedaj skoraj prekosijo prave španijolske ovce. Pis.